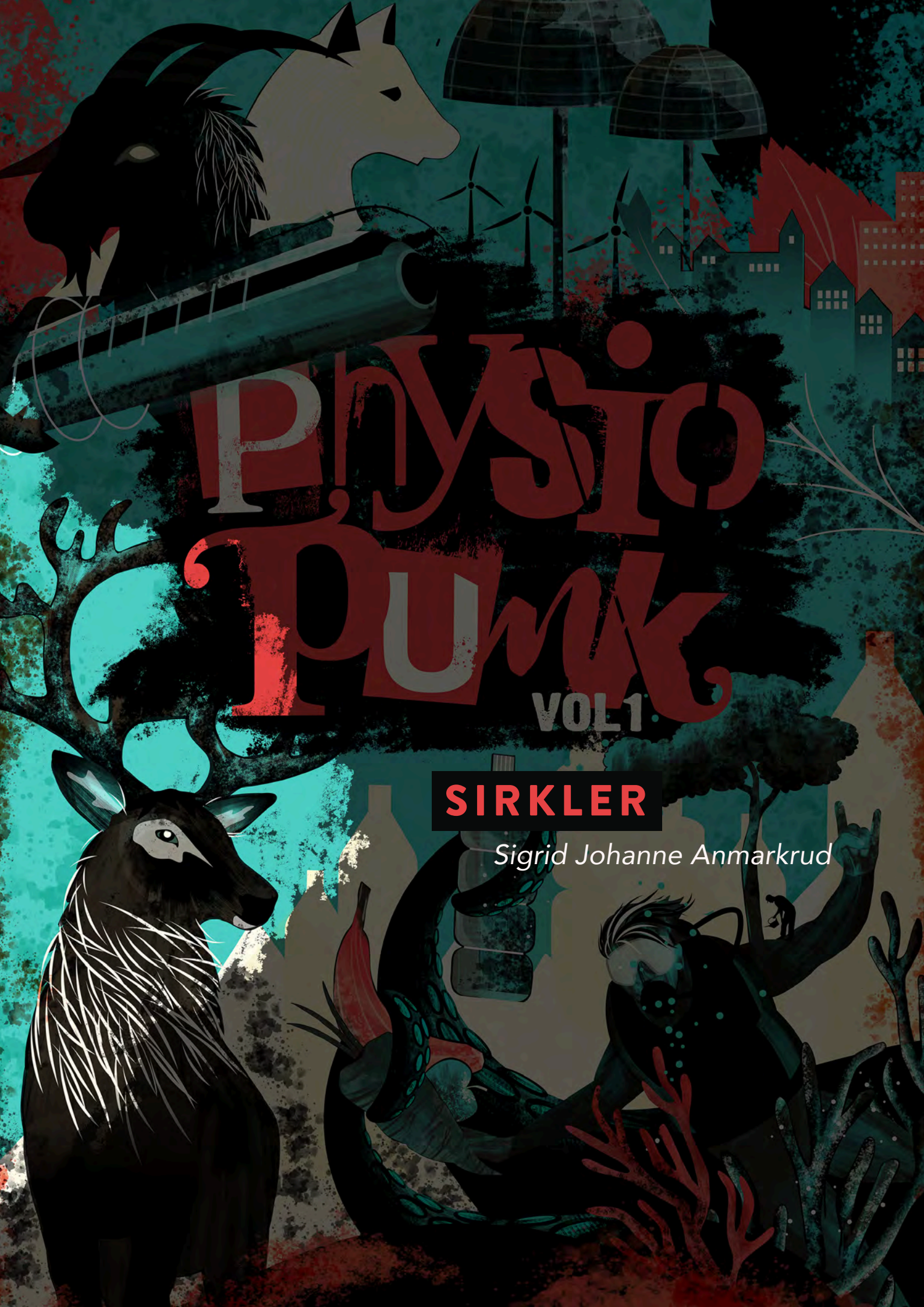

PHYSIO PUNK

VOL 1

SIRKLER

Sigrid Johanne Anmarkrud

SIRKLER

Sigrid Johanne Anmarkrud, Bachelorprogrammet i fysioterapi, Institutt for helse- og omsorgsfag, UiT Norges arktiske universitet.

Fortellingen 'Sirkler' tar oss med på en fantastisk reise der vi kommer i dyp kontakt med jorden under føttene våre. I denne historien samler fremtidige fysioterapeuter i nordområdene reinsdyrgjødsel for å støtte veksten av planter som kan bidra til å redusere kvikksølvforurensning, - et veldig aktuelt problem i arktiske strøk. Også denne historien viser hvordan samarbeid og nysgjerrighet kan vende et dårlig utgangspunkt til noe bedre og åpne opp for nye muligheter og nye oppgaver. I utforskningen av disse nye oppgavene, - graving av gjødsel og glede ved å berøre jorden med hendene, - minner teksten oss om at selv en liten handling kan påvirke den store helheten og bidra til sunnere og mer bærekraftige fremtider.

Det er kaldt. Snøen har lavet ned i hele natt, og ligger nå som et teppe av myk, fin ull over landskapet. Akkurat slik det skal være. Hun snur seg vekk fra vinduet, tar med seg kaffekoppen på vei ut til gangen, hvor hun trekker på seg dressen, tjukklua og vinterskoa. Tar en siste slurk av kaffen, og setter koppen fra seg på kommoden, før hun åpner døra og stiger inn i det hvite. Lukta av klar, kald luft og vinterlandskap. Hun blir stadig overveldet i det den treffer henne slik om morgenen, og hun kjenner hvordan lungene endelig kan suge inn det friske. Snøen knitrer under skoene når hun krysser gårdsplassen på vei mot tunet. Lyden av flere kuldegrader. Det blir nok noen lange arbeidsdager fremover.

Tidligere ville hun ha blitt utmattet bare ved tanken, men her betyr lange arbeidsdager felles frustrasjon, gnistrende entusiasme, dårlige vitser, godslitne kropp, tettere samhold, og denne følelsen av å være en uunnværlig brikke i det Store Samla.

Hun møter de andre på utstysrommet, hvor noen allerede har begynt å klargjøre sledene. De fordeler seg på de ulike områdene. Islaget fra forrige uke ligger nok stadig innerst i dalen, så de blir nødt til å ta med litt ekstra fôr til reinsdyrene også i dag. Klimaskiftene og gjenoppretting av balansen er ikke gjort i en håndvending - selv om vinteren visstnok kom fort tilbake da de endelig

klarte å påvirke havstrømmene. Hun kan stadig huske første gangen hun gikk i land her etter at Plantasjen var satt opp. Det var riktignok bare et vagt barndomsminne og bestemors fortellinger hun hadde som sammenlikningsgrunnlag; men at det noen år tidligere hadde vokst palmer og banantrær her oppe virket helt utenkelig – hun hadde blitt stående og måpe.

Reinsdyrene har lagt seg til i ly for knausen. Utslitte etter en utakknemlig jakt på maten der nede under islaget. De sprer

fôret utover litt lenger borte, og dyrene dytter seg opp på beina og lunter bort til frokostbordet. Nysnøen gjør at de må bruke litt ekstra tid på å grave fram all møkka. Men det er fint å stå sånn sammen og jobbe med hele kroppen som verktøy. Dette er heller en takknemlig jakt. Hun smiler litt; reinsdyrene ser ut til å trives. Det har etter hvert blitt en fin, liten flokk med sterke dyr. Men det har tatt tid å bygge den opp. Tålmodighet. Tålmodighet, framtidshåp og målrettet arbeid. Århundres ord om hun hadde fått bestemme. Eller samarbeid og gjensidig avhengighet. Disse små sirklene av liv, som til sammen skaper den store sirkelen. Det hender hun er nødt til å minne seg selv på dette; at den lille sirkelen de driver her på Verdens ende faktisk er en viktig brikke i det Store Samla.

“**TÅLMODIGHET, FRAMTIDSHÅP OG MÅLRETTET ARBEID. ÅRHUNDRES ORD OM HUN HADDE FÅTT BESTEMME. ELLER SAMARBEID OG GJENSIDIG AVHENGIGHET. DISSE SMÅ SIRKLENE AV LIV, SOM TIL SAMMEN SKAPER DEN STORE SIRKELEN. DET HENDER HUN ER NØDT TIL Å MINNE SEG SELV PÅ DETTE; AT DEN LILLE SIRKELEN DE DRIVER HER PÅ VERDENS ENDE FAKTISK ER EN VIKTIG BRIKKE I DET STORE SAMLA.**

De lemper møkka inn i hallen; ikke så store mengder i dag, men det bidrar. Etter en liten rast ute i sola går hun og et par av de andre bort til plantene. Det ser ut til at anlegget har gjort jobben sin; kun et millimeterlag av hvitt dekker jorda. Og det er bare godt for dem. Et lillaskjær i kronbladene; det virker som at snøen har ført med seg en del fra sør. Bra. Kvikksølvet gir dem denne særegne fargen, før den etter hvert forsvinner igjen i takt med at plantene absorberer det, og omdanner giftstoffet til denne unike kombinasjonen av molekyler. Tenk at et så farlig stoff kan gi slik en vakker farge. Hun må fortsatt tenke på bestefar hver gang hun går her blant plantene og de skinner lilla. De hakkete bevegelsene hans, og kastene med hodet. Da hun var liten, hadde hun syntet at han var skummel. Snakke kunne han heller ikke; bare bestemor

forsto hva de merkelige støtene av lyd betydde. Det tok en stund før hun skjønte at bestefar ikke alltid hadde vært sånn; at det var kommet noe inn i ham som hadde ødelagt noe. Da gråt hun. Gråt for den bestefaren hun aldri ville komme til å kjenne. Det var også da hun hadde bestemt seg for at hun ville hjelpe andre som bestefar; hjelpe dem til å hakke mindre i bevegelsene, kaste mindre med hodet, snakke uten støt. Og her var hun altså. Jorda i reagensrøret skimrer svakt lilla idet en solstråle treffer den. Da er det som hun tenkte; et ganske stort felt må ha passert i natt. Godt. Ash på labben vil bli henrykt. Kanskje kan de allerede i dag sette i gang med et nytt parti.

Det hele hadde vært en tilfeldighet. Noen tiår tidligere hadde det blitt oppdaget en plante i de strøkene hvor kulda så vidt hadde begynt å returnere – en plante som skiftet farge i takt med kvikksølvmengden i nedbøren. En håndfull engasjerte forskere hadde insistert på at dette måtte utredes nærmere. På egenhånd hadde de opprettet en plantasje og et forskningssenter her ved Verdens ende. Antakelsene deres hadde vist seg å stemme; planten omdannet det giftige metallet til ufarlige molekyler som lett ble tatt opp i jordsmonnet og bidro til økt fuktighet. Vekstvilkårene i dette området hadde imidlertid ikke vært ideelle. Planten trivdes best i kulde – ja, men jordsmonnet i de kalde strøkene var stadig skrint.

Omtrent i dette tidsrommet var det at de første reinsdyrene hadde vist seg. En mager og stusselig flokk på i alt fem dyr. Man hadde inntil da regnet dette dyret

for å være utryddet – noe det jo nærmest var, men forskerne besluttet seg raskt for å intervenere, og ikke lenge etter så det langt lysere ut for den lille bestanden. Møkka benyttet de naturligvis som gjødsel for plantene. Og det var her den lykkelige tilfeldigheten først hadde materialisert seg.

Hun finner de andre på kjøkkenet, etter å ha levert prøven hos Ash. Sola lyser opp rommet, og det spirer godt i mathagen. Hun drar opp en gulrot, henter seg en kopp kaffe og slår seg ned i hjørnekroken. Dette er definitivt den beste plassen rundt bordet; herifra har hun utsikt både til fjellene i nord, samtidig som at hun kan se ned til plantasjen. Til venstre for vinduene henger dessuten et bilde av den første utfellingen.

Det hadde vist seg at ved særlig høy konsentrasjon av kvikksølv, reagerte jorda rundt plantene med møkka fra reinsdyrene, og ørsmå kuler feltes ut. Å skulle ta med seg disse kulene til labben, og legge under et mikroskop hadde riktignok virket nærmest banalt; som å forske på noe et barn kunne ha funnet på å blande sammen i sandkassa. Heldigvis er forskere gjerne av det nysgjerrige slaget, og disse var intet unntak. Nysgjerrige og tålmodige.

Ash strener inn på kjøkkenet, og er et eneste stort glis. Han forteller at konsentrasjonen er langt over høy nok, og at de gjerne må sette i gang så fort de er ferdige med å spise. Det er viktig at de ikke venter for lenge, slik at konsentrasjonen rekker å dale igjen. De har dessuten nok møkk på lager til at

det ser ut til å kunne bli et stort parti. Et møysommelig arbeid er det nok; flere av vennene hennes sørpå begynte å le da hun første gangen fortalte hva jobben hennes her oppe ville innebære; at hun skulle stå og grave i jord og møkk. Hvorfor kunne ikke automaskinene ta seg av dette også, slik som de gjorde med alt mulig annet? Selvsagt kunne de ha gjort det, og det hadde de da også gjort på et tidspunkt. Det var bare det at da hadde kvaliteten på kulene falt; stoffet hadde endret egenskaper. Det syntes rett og slett som at kontakten med menneskelig hud var av avgjørende betydning for sammensmeltingsprosessen og produktet. Dessuten var det nødt til å skje her oppe; hele den lille sirkelen måtte bli drevet på samme plass. Et forslag om fragmentering av prosessen hadde en gang kommet opp, men her igjen hadde de vært maktesløse. Jorda fra plantene måtte være fersk.

Den kalde jorda mot fingrene. De samler den i bøtter som de så setter på sledene. Passer på å etterfylle med ny jord, slik at plantene kan få fortsette der de slapp. Deretter kjøres sledene inn i hallen, hvor møkka slippes ned fra lageret og blandes med jorda. Tjue minutter, og så kan de plukke ut kulene. Kulene legges så i brett, som videre fraktes inn på kjøla. Her skal de nok en gang hvile i tjue minutter, før de til slutt smeltes sammen til blokker som er klare for videre eksport.

“

**ET MØYSOMMELIG
ARBEID ER DET NOK;
FLERE AV VENNENE
HENNES SØRPÅ BEGYNTE
Å LE DA HUN FØRSTE
GANGEN FORTALTE HVA
JOBBen HENNES HER
OPPE VILLE INNEBÆRE;
AT HUN SKULLE STÅ OG
GRAVE I JORD OG MØKK.**

Hun tar opp en av de ferdige blokkene. Knappt et kilo veier den, men om ikke lenge skal denne kanskje dekke et stort sykehus' behov for sterile «engangsartikler». Stoffet har egenskaper som plast; lav vekt og god slitestyrke. I tillegg har det en selvrensende effekt, og kanskje best av alt; det brytes lett og raskt ned til trygg jord etter bruk. Hun vet at det foreløpig er småskala, men til å være en bieffekt av arbeidet for å hjelpe sårne som bestefar, tenker hun at de allerede er et godt stykke på vei. Om ikke lenge vil dessuten kulda flytte seg noe lenger sør, og nye plantasjer kan opprettes. Tålmodighet, fremtidshåp og målrettet arbeid. Og så sirklene. Sirkelen. Hun smiler.